

Sokszor segít a bennünk lakó ősember

Szepesi Balázs, 2019. november

Hiába használ az ember bonyolult gépeket, hiába igazgatják életét komplex társadalmi szabályok, alapvetően határozzák meg életünket ősi ösztöneink. Általában kárhóztatni szoktuk a bennünk megbújó vadembert, pedig sokszor érdemes a megérzéseinkre hallgatni.

Erre mutat néhány példát az aeon.co című patinás online tudományos, társadalmi magazin. Társadalomtudósok és az antropológusok elemzik, miért ragaszkodunk jobban a hithez, a bizalomhoz és a dalhoz, mint amennyire ezt civilizált fejfel célszerűnek tűnik – és ez miért jó nekünk.

A bizalom nyit ablakot a világra

[Hugo Mercier írása](#) arról szól, miért éri meg bizalommal közeledni a többi emberhez.

Amikor megbízunk valakiben, a tapasztalatok alapján dől majd el, hogy megalapozott volt-e a bizalom vagy sem. Ezzel ellentétben, ha nem bízol valakiben, nem derül ki, jogos volt-e az óvatosság. Azaz többet tanulhatunk, ha bizakodóbbak vagyunk. Nem csak konkrét partnerekről tudunk meg így többet, hanem azt is kiismerhetjük, mennyire érdemes bizakodónak lennie különböző élethelyzetekben.

Toshio Yamagishi kísérletei megerősítették ezt, a bizalom információs aszimmetriájának nevezett elméletet. A világhoz nagyobb bizalommal közeledő emberek jobban találták el, ki fogja utólag meghálálni, ha előzetesen többet adunk neki.

Nem vagyunk kellően bizakodóak, mert a csalódás költsége nyilvánvaló, míg a téves bizalom tapasztalatokban megnyilvánuló haszna és a téves bizalmatlanság miatt elmaradt nyereség nagy része láthatatlan.

Az Összkép a magyar társadalom és gazdaság működéséről szóló elemzések magazinja. [Iratkozz fel hírlevelünkre](#), [kövess minket](#), ha szeretnéd mélyebben megérteni, hogyan működik Magyarország.

Az éneklés összeköt

[Eiluned Pearce cikke](#) bemutatja, milyen erős és hatásos összekötő kapocs a közös éneklés.

Az embereket a közösségé szerveződés tette képessé, hogy megszerezzék és megvédjék a szükséges erőforrásokat, közösen neveljék fel gyermekeiket, megosszák tudásukat. Ma is tovább él és jobban védett a betegségektől az, aki kellően erősnek érzi közösségi kötelekeit.

Azonban ma a közösségek sokkal nagyobbak, mint az őskorban – ez felértékeli a kohéziót erősítő tevékenységeket. Az összetartozást segítő szabadidős tevékenységek közül az együtt éneklés két

szempontból is kiemelkedik. Egyrészt énekelni sokkal többen tudnak együtt, mint kézimunkázni vagy sportolni – empirikus eredmények mutatják, hogy az összetartozás érzését a több száz fős megakórusok tagjai is érzik. Másrészt a közös dalolás sokkal gyorsabban hozza az embereket közös nevezőre, mint más tevékenységek.

Énekléskor az összehangolt légzés, az izmok mozgásának összehangolódása endorfint szabadít fel. Így a koncerteken együtt éneklő több ezer ember vagy a kórusok tagjai ahhoz hasonlóan szabadulnak fel lelkileg és kapcsolódnak össze egymással, mint amikor őseink közös kultikus táncaikat járták.

Az Oscar díjas magyar kisfilm, a mindenki plakátja (részlet) – forrás: port.hu

A vallásos hit tartja egyben a társadalmat

[Mark Vernon arról ír](#), milyen fontos szerepe van a vallásos áhítatnak a társadalom kialakulásában. Gondolatmerte azt hangsúlyozza, hogy a vallásos vagy az ahhoz hasonló közösségi élményeknek egyesítették és tartják egyben a társadalmi csoportokat.

A vallásos eksztázis képessége tette lehetővé, hogy nagyobb közösségek alakuljanak ki és elindulhasson a civilizációk kialakulása. A falvak és a városok megjelenésével a társadalmi feszültségek felerősödtek, új technikákra volt szükség ezek kezelésére. Ez az evolúciós ugrás a bonyolult gondolkodás kialakulásával, a valós és spirituális világ elkülönítésével történhetett meg. A vallási élmény iránti igény kialakulásával vált lehetővé, hogy az emberek nagy számban, intenzíven élhessenek meg közös élményeket, ezáltal megerősíthessék összetartozásuk érzetét.

Az ember egyszerre elmélkedő és probléma-megoldó lény, ezt segíti az, hogy képesek vagyunk a közvetlenül észlelt világnál tágabb keretekben gondolkodni. A bonyolult eszközök és technológiák kifejlesztéséhez is arra volt szükségünk, hogy egyszerre működjünk a gyakorlatias és a spirituális szinten.

A különböző vallásos tanok igazságát a tudomány nem tudja megerősíteni, azonban komoly tudományos érvek szólnak célszerűségük, sőt szükségszerűségük mellett. A hitvilágok léte nem béklyó, hanem abroncs, ami egyben tartja a társadalmat – és ez nem csak régen volt így.

A pápa Csíksomlyón 2019-ben – forrás: nyirgorkat.hu

Megvéd minket az ősi ösztön

Megnyugtató a három esszéből összeálló üzent.

Az egyre több adatra épülő kutatások drámaian dokumentálják, milyen gyarló is az ember ([erről itt írtunk](#)), mennyire nem reálisak a siker és a teljesítmény összetartozásával kapcsolatos elvárásaink ([erről szóló cikkünk ezen a linken található](#)), milyen korlátozottak eszközeink a körülöttünk lévő világ megértésére, jobbítására ([korábbi írásunkért ide kattints](#)).

Divat szégyellni magunkban az ősi ösztönt. Korlátnak érezzük kötődéseinket, babonáinkat, gyarló örömeinket. Erősödik bennünk a félelem, hogy ezen gyengeségeink miatt egyre kiszolgáltatottabbá válunk, ez pedig egyre bizalmatlanabbá és bizonytalanabbá teszi az embert.

Jól jön ilyenkor a figyelmeztetés, hogy a világgal szembeni bizalom nem naivitás. Érdemes belegondolni, milyen erősen dolgoznak bennünk azok az ösztönök, amelyek miatt a közös éneklés, a közös mozgás összeköt minket. Megnyugtató, hogy régi/új mítoszaink és megrögzött hiteink egyik legfontosabb szerepe, hogy segítsenek feldolgozni a bennünk felgyülemelő feszültséget és megteremtsek az emberi együttműködés kereteit.

Legyőzhet minket a számítógép sakkban, góban, azonban irracionálisan bízni, lelkesen énekelni és megalapozatlan dolgokban hinni nem tud. Ehhez a mi ősi ösztöneink kellene, amelyek révén önállóságunkat megtartva alkotunk erős, összetartozó közösséget.